

ΔΑΣΗ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΕΣ ΕΚΤΑΣΕΙΣ (Αύγουστος 2006)

Συγγραφέας: Γ. ΝΑΚΟΣ

Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις αποτελούν τη μεγαλύτερη ποικιλία οικοσυστημάτων που εκτείνονται στις ορεινές περιοχές της χώρας, διαδοχικά, από την επιφάνεια της θάλασσας μέχρι υψομέτρου 1.600-1.800 μέτρων. Αναμφίβολα, αποτελούν σπουδαίο φυσικό πλούτο με άμεσες (οικονομικές), αλλά κυρίως πολλές έμμεσες συνεισφορές στο κοινωνικό σύνολο και στη σταθερότητα του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας. Συγκεκριμένα:

1. Ρυθμίζουν τη ροή των ορεινών υδάτινων ρεμάτων, βοηθούν στον εμπλουτισμό των πηγών με νερό, προστατεύουν τα επικλινή εδάφη από τη διαβρωτική ικανότητα του νερού, καθώς και τα αντίστοιχα πεδινά από τις πλημμύρες και τις προσχώσεις.
2. Παράγουν πολύτιμη ξυλεία, καυσόξυλα, βιομάζα και άλλα χρήσιμα δασικά προϊόντα.
3. Διαμορφώνουν όμορφα τοπία και προσφέρουν αναψυχή στον άνθρωπο.
4. Αποτελούν καταφύγια μεγάλου αριθμού άγριων ζώων και πτηνών, καθώς και χώρο ανάπτυξης σπάνιων φυτών.

Ένα κανονικό δάσος ασκεί όλες τις παραπάνω ρυθμιστικές και ευεργετικές λειτουργίες (π.χ. προστασία των εδαφών από τη διάβρωση) περισσότερο αποτελεσματικά από ό,τι οι δασικές εκτάσεις, λόγω της αραιής και φτωχής φυτικής βλάστησης που τις χαρακτηρίζει. Το 80% περίπου της συνολικής έκτασης της χώρας είναι κυρίως ορεινή και λοφώδης. Τα δάση καλύπτουν περίπου το 20% και οι δασικές εκτάσεις το 35%. Οι λόγοι που δημιούργησαν και συντηρούν την κατάσταση των δασικών εκτάσεων είναι κυρίως:

A. Κατά το παρελθόν (μακρινό και πρόσφατο), λόγω κοινωνικο-οικονομικών συνθηκών (κατακτητές-φτώχεια) και ιστορικών γεγονότων (πόλεμοι), τα περισσότερα δάση της χώρας δέχτηκαν, και για λόγους επιβίωσης του ορεινού πληθυσμού, έντονες πιέσεις (υπερβόσκηση, άναρχη ξύλευση, εκχερσώσεις, πυρκαγιές), με αποτέλεσμα την υποβάθμισή τους σε δασικές και χορτολιβαδικές εκτάσεις.

Β. Μεγάλες δασικές πυρκαγιές, ιδίως από το 1970 και μετά, κατέστρεψαν κυρίως παραθαλάσσια δάση χαλεπίου και τραχείας πεύκης (Αττική, Ηλεία, Χαλκιδική, Ρόδος, Σάμος, Χίος, Ζάκυνθος κ.λπ.) υψηλής αισθητικής αξίας, καθώς και ορεινά πευκοδάση και ελατοδάση (Ταύγετος, Πίνδος, Μαίναλο) μεγάλης οικολογικής και οικονομικής σημασίας.

Γ. Σήμερα, οι δασικές εκτάσεις χρησιμοποιούνται και ταξινομούνται ως βοσκότοποι (για δασικές εκτάσεις μιλούν Σύνταγμα και νόμοι, οι ίδιες εκτάσεις όμως εμφανίζονται ως βοσκότοποι στους σχετικούς πίνακες της ΕΣΥΕ) και, αντί να τύχουν κάποιας προστασίας για αναβάθμιση, τις βόσκουν ανεξέλεγκτα και τις υποβαθμίζουν με τη σφραγίδα του κράτους κυρίως αιγοπρόβατα (αναλογικά έχουμε τα περισσότερα γίδια από κάθε άλλη χώρα της Ε.Ε.).

Από τη δεκαετία του 1970 ορισμένες χώρες της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης ευαισθητοποιήθηκαν σε θέματα περιβάλλοντος και ιδιαίτερα των δασών. Η Βουλή των Ελλήνων, σε ένδειξη περιβαλλοντικής ευαισθησίας, θέσπισε στο Σύνταγμα του 1975 ειδικό άρθρο (άρθρο 24) για την προστασία του φυσικού (κυρίως των δασών) και του πολιτιστικού περιβάλλοντος της χώρας. Με την αναθεώρηση του Συντάγματος το 2001 το εν λόγω άρθρο αναθεωρήθηκε. Η παρούσα κυβέρνηση προτείνει νέα αναθεώρηση του Συντάγματος, περιλαμβανομένου και του άρθρου 24, με σκοπό, όπως με έμφαση τονίζεται, την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος.

Αναθεώρηση του Συντάγματος συνήθως γίνεται επειδή υπάρχουν δυσλειτουργίες του κράτους και/ή ειδικοί λόγοι. Όταν τελικά η συζήτηση του άρθρου 24 λάβει χώρα στη Βουλή των Ελλήνων, οι εκπρόσωποι του έθνους θα πρέπει να αναλογιστούν την ύψιστη οικολογική, αισθητική, τουριστική και οικονομική σημασία των δασών και των δασικών εκτάσεων για τη χώρα και τον λαό της. Θα πρέπει, επίσης, να συνυπολογιστούν και οι σχετικές δεσμεύσεις-υποχρεώσεις της χώρας σε ό,τι αφορά τα δάση, που απορρέουν από τις σχετικές διεθνείς συμβάσεις.

Με τα σημερινά δεδομένα η σχεδιαζόμενη αναθεώρηση του άρθρου 24 θα πρέπει να θέσει ως υπέρτατη εθνική επιταγή την ουσιαστική προστασία των υπαρχόντων δασών και δασικών εκτάσεων καθώς και την προσπάθεια περαιτέρω αύξησης της έκτασης των δασών, εάν σκοπός της είναι πραγματικά η αναβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας. Αντίθετα, εάν κατά τη σχετική συζήτηση στη Βουλή

επικρατήσει το πνεύμα της «κατάρας των δασικών εκτάσεων» και των «παράφρονων δασαρχών» («φταίει ο γάιδαρος, χτυπάμε το σαμάρι»), τότε ίσως να δικαιωθούν εκείνοι που ήδη μιλούν για: α) νομιμοποίηση καταπατητών δασικών εκτάσεων, β) εγκατάσταση σε δασικές εκτάσεις γηπέδων γκολφ (για τους λίγους), για να πουν το «νερό νεράκι» οι γύρω περιοχές, και γ) εξυπηρέτηση ισχυρών οικονομικών συμφερόντων που σχεδιάζουν να γεμίσουν τις κορυφογραμμές των νησιών του Αιγαίου με ανεμογεννήτριες, στη βάση ενός νέου (άγνωστου, προς το παρόν) εθνικού χωροταξικού σχεδιασμού. Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις θα πρέπει να χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τον προορισμό τους και όχι κατά τρόπο που οδηγεί στην υποβάθμιση ή ακόμα και την εξαφάνισή τους.

Στη χώρα μας τα δάση, οι εθνικοί δρυμοί και κυρίως οι δασικές εκτάσεις θεωρούνται από τους περισσότερους Έλληνες «ξέφραγο αμπέλι». Εάν δε η κριτική που ήδη ασκείται για την προτεινόμενη αναθεώρηση του άρθρου 24 δικαιωθεί, τότε η κατάσταση σίγουρα θα χειροτερεύσει. Στο Σύνταγμα, τους νόμους και τα προεδρικά διατάγματα τα θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος εμφανίζονται δήθεν πρωτοποριακά, ενώ στην πράξη πολύ λίγα πράγματα γίνονται (π.χ., τη σύνταξη δασικών χαρτών και δασολογίου, για τα οποία πολύς λόγος γίνεται τελευταία, προέβλεπε ο δασικός νόμος 998/79!). Επειδή δε πρόκειται για ένα πολύ ζωτικό θέμα, θα πρέπει να γίνει σαφές στον ελληνικό λαό, από τους κυρίως υπεύθυνους αυτού του τόπου, τους πολιτικούς, εάν η προτεινόμενη αναθεώρηση του άρθρου 24 γίνεται για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας, που είναι το ζητούμενο, και όχι για την εξυπηρέτηση σκοπών που τελικά θα οδηγήσουν στην περαιτέρω υποβάθμισή του.

Ο ορεινός χώρος της Ελλάδας, που πολλά προσφέρει, έχει ανάγκη και αξίζει μεγαλύτερη προσοχή και προστασία. Θα πρέπει να δοθεί ουσιαστική ώθηση στην ανάπτυξη μιας ήπιας ολοκληρωμένης ορεινής οικονομίας με παραδοσιακές και νέες δραστηριότητες σε συνδυασμό με δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος (χρήματα φαίνεται να υπάρχουν). Επειδή δε ο χώρος προσφέρει ομορφιά, ποικιλία, γαλήνη και πολλή ιστορία, είναι καιρός «να ξαναπάρουμε τα βουνά», για το καλό μας και το καλό αυτής της χώρας.

Νόμος και Φύση

Αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία για το περιβάλλον και την αειφόρο ανάπτυξη

<https://nomosphysics.org.gr>

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ» στις 9 Αυγούστου 2006, σ. 11.